

Men den Stad, som afgiver det meest paafaldende Exempel, turde være New-York i Amerika; der anvendes hvert Aar 56,000 Sp. af Statens Midler til Distrikts-Skole-Bogsamlingerne, og desforuden ydes der en ligesaa stor Sum fra Communens Side. Dermed kan denne Sag maaskee foreløbig være anbefalet til Rigsdagens Opmærksomhed. Jeg skal endelig ogsaa nævne, at skal vort Almue-Skolevæsen faae en tilstrækkelig sund, kraftig og virkelig fri Udvikling, er det nødvendigt, at Communerne maae have en større Raadighed over det, end de for Tiden have, da det jo altfor meget er i Kirkens Haand, og at der maa være særegne Tilsynsmænd for dem. Disse Tilsynsmænd maae vistnok i det Væsentlige være communale Embedsmænd; men da Communens Bidrag til Skolevæsenet for Tiden ere saa betydelige, vilde det vistnok være billigt, at der fra Statens Side ydedes nogen Hjælp dertil, og dette kunde da skee fra Sorø-Academi, idetmindste saalænge man endnu ikke har nogen Lønningslov for Geistligheden, thi ellers kunde man med Billighed kræve, at der ved Affattelsen af en saadan ydedes Bidrag i dette Diemed, naar Geistligheden slap for Tilsynet med Skolevæsenet. Jeg antager saaledes, at der vil være megen Grund til at inddrage endeel af de Udgifter ved Sorø-Academi, som hidtil have fundet Sted, og derimod itide at være beredt paa at samle Midler til at forbedre Landets Oplysningsvæsen, som maa være et af vore vigtigste Formaal. Jeg er overbevist om, at Videnskaben og den videnskabelige Dannelse heri Landet ikke ville lide noget virkeligt Tab ved, at den blev berøvet nogle af de Midler, som for Diebliffet ere henlagte til den, men tværimod have

den allerførste Gavn deraf. Saaledes som Videnskaben for Tiden staaer her i Landet, er den kun altfor meget som en fremmed, kunstig fremdreden Plante, der ikke har hjemme i det øvrige Lands Jordbund; den kan derfor ikke drage den Næring derfra, som den burde, og dens Frugtkjerner kunne derfor heller ikke saaledes spire og trives omkring i Folket, som ønskeligt var. Naar den Kløft, der fortiden er mellem Lærde og Læge, efterhaanden bliver udjevnet ved en tilsvarende aandelig Oplysning blandt Folket, vil Videnskaben vinde ved en gjensidig Begejrvirkning med dette og tillige finde en Anerkjendelse, en Beskyttelse og en Deeltagelse, som den fortiden hverken kan vente eller med Nette gjøre Fordring paa.

Fremdeles savner jeg ved denne Paragraph en Oplysning om den betydelige særegne Fond, der er henlagt til Landets Ophbyggelsesvæsen, til Geistligheden; det er et Savn, som oftere har været omtalt, navnlig af den ærede Rigsdagsmand for Holbæk Amts 2den Valgkreds (Tschering), men der findes kun en ganske lille Stump af en saadan Oplysning, nemlig angaaende Dispetienden. Imidlertid er det dog vist, at disse kirkelige Lønninger ingenlunde betragtes enten som Communens eller som Kirkens, men som Statens. Staten har, idetmindste siden Reformationstiden, skattet og valtet med disse kirkelige Fonds efter sit Godtbefindende, og endnu i den sidste Tid have vi et Exempel derpaa i den nye Maade, hvorpaa Pensioner ere blevne indførte, idet man har givet dem et langt større Beløb, end tidligere var almindeligt, og dog lagt dem paa det enkelte Raad, hvor Formanden f. Ex. gif af.